

УДК 338.33

Організаційно–економічний механізм управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств

С.Г. Кафлевська
Svitlana.Kaflevska@yandex.ua

Вінницький національний аграрний університет,
вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, 21008, Україна

Розглянуто різноманітні підходи до трактування науковцями понять «механізм», «механізм управління», «організаційно – економічний механізм». Встановлено, що організаційно–економічний механізм управління підприємством включає наступні основні функціональні підсистеми: планування, організації, мотивації, контролю та регулювання, а цільова система організаційно–економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства.

Досліджено, що організаційно–економічний механізм управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства необхідно розглядати, як сукупність трьох систем: система забезпечення, функціональна та цільова системи.

Визначено, що стратегічно важливим напрямом забезпечення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в сучасних умовах є чітка орієнтація на створення і випуск нової продукції, яка відповідає зростаючим запитам споживачів, удосконалення її за рахунок нових технічних рішень та підвищення якості, що повинне бути підпорядковане інвестиційній та інноваційній політиці підприємства, вибору пріоритетних напрямів використання науково–дослідних інноваційних робіт. Розроблено алгоритм управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства, заснованого на концепції ухвалення рішень як найважливішого виду управлінської діяльності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, управління, організаційно – економічний механізм, якість, підприємство, молоко, переробка, алгоритм, стратегія, конкуренція.

Организационно – экономический механизм управления конкурентоспособностью молокоперерабатывающих предприятий

С.Г. Кафлевська
Svitlana.Kaflevska@yandex.ua

Вінницький національний аграрний університет,
ул. Солнечная, 3, г. Винница, 21008, Украина

Рассмотрены разнообразные подходы к формированию научными исследователями понятий «механизм», «механизм управления», «организационно – экономический механизм». Определено, что организационно – экономический механизм управления предприятием состоит из следующих функциональных подсистем: планирование, организация, стимулирование, контроль и регулирование, а целостная система организационно – экономического механизма содержит цели и основные результаты деятельности предприятия, а также критерии выбора и оценки достигнутых определенных целей и результатов деятельности предприятия.

Исследовано, что организационно – экономический механизм управления конкурентоспособностью молокоперерабатывающего предприятия необходимо рассматривать, как совокупность трех систем: система обеспечения, функциональная и целевая системы. Определено, что стратегически важным направлением обеспечения конкурентоспособности молокоперерабатывающих предприятий в современных условиях есть четкая ориентация на создание и выпуск новой продукции, которая отвечает растущему потреблению, совершенствование ее за счет новых технических решений и повышение

Citation:

Kaflevska, S.H. (2016). Organizational and economic controlling mechanism competitiveness of the milk–processing entities. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, 18, 2(69), 67–71.

качества, что соответствует инвестиционной и инновационной политике предприятия, выбору приоритетных направлений использования научно – исследовательских инновационных работ.

Разработано алгоритм управления конкурентоспособностью молокоперерабатывающего предприятия, созданого в соответствии с концепцией принятия решения как наиболее важного вида управленческой деятельности.

Ключевые слова: конкурентоспособность, управление, организационно – экономический механизм, качество, предприятие, молоко, переработка, алгоритм, стратегия, конкуренция.

Organizational and economic controlling mechanism competitiveness of the milk–processing entities

S.H. Kaflevska
Svitlana.Kaflevska@yandex.ua

Vinnitsia National Agrarian University,
Soniachna Str.,3, Vinnitsya, 21008, Ukraine

Various approaches to a treatment by scientists of the concepts «mechanism», «controlling mechanism», «organizationally–the economic mechanism» are considered. It is established that the organizational and economic controlling mechanism the entity includes the following main functional subsystems: planning, the organization, motivation, control and regulation, and the target system of the organizational and economic mechanism includes the purposes and the main results of activities of the entity, and also criteria of the choice and assessment of achievement of particular purposes and results of activities of the entity.

It is proved that the organizational and economic controlling mechanism competitiveness of the milk–processing entity needs to be considered as set of three systems: system of providing, functional and target systems.

It is determined that strategically important direction of providing competitiveness of the milk–processing entities in modern conditions is accurate orientation to creation and release of the new products corresponding to the growing requests of consumers, its enhancement due to new technical solutions and improvement of quality it shall be subordinated to investment and innovative policy of the entity, the choice of the priority directions of use of research innovative works.

The control algorithm of competitiveness of the milk–processing entity based on the concept of decision making as the most important type of a management activity is developed.

Key words: competitiveness, management, organizational and economic mechanism, quality, the entity, milk, conversion, an algorithm, strategy, the competition.

Вступ

В сучасних ринкових умовах керівники підприємств для більш швидкого пристосування до змін, ефективного ведення конкурентної боротьби на ринку обмежених ресурсів та для досягнення поставлених цілей, змушені вибирати певні інструменти та важелі впливу, а також вміти чітко будувати взаємозв'язки між елементами організаційно–економічного механізму.

Дослідженню поняття та сутності організаційно–економічного механізму управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Безкоровайна Л.В., Козаченко Г.В., Ларіна Р.Р., Мельник Л., Паламарчук О.М., Піддубна Л.І., Русин–Гриник Р.Р., Савіна С.С., Суха І.В., Чухно А.А. та інші. Проте, єдиного підходу до розуміння та трактування цього поняття немає. Аналіз наукових джерел, публікацій, присвячених даному питанню, свідчить про відсутність єдиної методології досліджень.

Безкоровайна Л.В. тлумачить «механізм» як послідовність процесів, етапів, процедур та інструментів, причому процес розкладається на етапи, а етапи включають певні процедури, кожна з яких обумовлює наступний етап (Bezkorovaina, 2005). В той час, як Чухно А.А. не розділяє процесуальних і змістовних складових, а під господарським механізмом розуміє спосіб організації і управління виробництвом із властивими йому формами, методами і засобами (Sukha, 2007).

Ряд науковців зазначають, що механізм управління

є достатньо складною категорією управління і включає такі елементи: цілі управління; критерії управління; фактори управління; методи дії на чинники управління; ресурси управління – матеріальні і фінансові ресурси, соціальний і організаційний потенціали, при використуванні яких реалізується вибраний метод управління і забезпечується досягнення поставленої мети (Vovk, 2011).

Розглядаючи організаційно–економічний механізм, треба виділити окремо дві складові (Kozachenko, 2003; Rusyn–Hrynyuk, 2010; Vovk, 2011; Melnyk and Hrod, 2012). Організаційний механізм – це сукупність різноманітних по своїй природі конкретних організаційних елементів, управління якими здійснює особливий керуючий орган, який забезпечує взаємодію і координацію підсистем підприємства, економічність та оперативність механізму, організує ефективну діяльність підприємства в умовах змінних потреб суспільства і нестабільності навколишнього середовища (Rusyn–Hrynyuk, 2010; Vovk, 2011). Економічний механізм – це необхідний взаємозв'язок, який виникає між різними економічними явищами. Він містить певну послідовність економічних явищ (Kozachenko, 2003; Melnyk and Hrod, 2012).

Паламарчук О.М. в структурі організаційно–економічного механізму виділяє три системи: систему забезпечення, функціональну систему, цільову систему (Palamarchuk, 2011). Система забезпечення організаційно–економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно–методичного, наукового, технічного, інформаційного

забезпечення управління підприємством.

Метою даного дослідження є виявлення напрямків вдосконалення організаційно – економічного механізму управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств. Для досягнення цієї мети необхідно визначити складові організаційно – економічного механізму, підібрати методику дослідження, розробити алгоритм управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств.

Матеріал і методи досліджень

В рамках формування організаційно–економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного підприємства необхідно враховувати як фактори саморегуляції ринку, так і особливості державного регулювання ринкових відносин. Діагностика методів і засобів, що дозволяють підприємству підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності повинна спиратися на систему певних критеріїв – фінансової, технічної, кадрової, організаційної та інформаційної забезпеченості.

Результати та їх обговорення

Організаційно–економічний механізм управління підприємством включає наступні основні функціональні підсистеми: планування, організації, мотивації, контролю та регулювання. Цільова система організаційно–економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства.

Тому, організаційно–економічний механізм управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства необхідно розглядати як сукупність трьох систем: системи забезпечення, функціональної та цільової систем.

Даний механізм містить в собі певні організаційні та економічні важелі, що впливають на економічні і організаційні параметри системи управління підприємством з метою забезпечення ефективності управління і отримання конкурентних переваг (Sukha, 2007).

Одним з найважливіших складових компонентів організаційно–економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного підприємства слід вважати управління якістю продукції. Відсутність же науково обгрунтованих стратегій управління якістю молочної продукції підприємства може позбавити його, з одного боку, вже завойованих конкурентних позицій на ринках, а з іншого – зробити неможливим ефективне ведення конкурентної боротьби на нових ринках, оскільки якість молочної продукції, як відомо, є одним з головних конкурентних переваг товару (Melnyk and Hrod, 2012).

В основу розробки конкурентної стратегії молочної продукції закладаються, як правило, два визначальні параметри: чітка спрямованість усього трудового колективу на створення високоякісної продукції, яка здатна розширювати традиційні й освоювати нові ринки, та збільшення тривалості життєвого циклу і конкурентоспроможності раніше випущеної продукції

за рахунок упровадження прогресивних технологій. Саме така орієнтація на впровадження і випуск конкурентоспроможної продукції дає можливість стабільно працювати в умовах жорсткої конкуренції та динамічних змін кон'юнктури ринку (Masliaieva, 2011).

Відмінною особливістю організаційно–економічного механізму управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства є розробка принципів нової стратегії управління якістю молочної продукції, що випускається, яка б мала значні конкурентні переваги на ринках збуту. Стратегічно важливим напрямом забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах є чітка орієнтація на створення і випуск нової продукції, яка відповідає зростаючим запитам споживачів, удосконалення її за рахунок нових технічних рішень. Ключовою вимогою для досягнення цієї мети стає приведення у відповідність усієї нормативно–технічної бази виробництва до міжнародних стандартів якості. Це важливий елемент системи, який дає можливість підтримувати на належному рівні конкурентоспроможність молокопереробних підприємств.

Вирішення проблеми підвищення якості, а через неї і конкурентоспроможності молочної продукції, що виготовляється, повинне бути підпорядковане інвестиційній та інноваційній політиці підприємства, вибору пріоритетних напрямів використання науково–дослідних інноваційних робіт. Вирішення проблеми підвищення конкурентних переваг молокопереробного підприємства, активне просування молочної продукції на закордонні ринки передбачає:

- розробку стратегічних програм оновлення номенклатури виробів;
- забезпечення взаємозв'язків оперативних, річних і перспективних планів виробництва;
- активне використання перспективного бізнес–планування як інструменту формування довгострокових конкурентних переваг;
- запровадження річних і перспективних бюджетів витрачання грошових засобів на заплановані обсяги виробництва, які забезпечуватимуть прибутковість діяльності підприємства [9].

Система управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства складається з таких послідовних етапів:

- координація та підвищення ефективної роботи структурних підрозділів економічної служби з урахуванням вимог ринкових відносин і підприємницького менеджменту;
- оновлення і впровадження госпрозрахунку в систему внутрішньовиробничого стратегічного управління;
- удосконалення економічної роботи відповідно до вимог комплексного підходу до кінцевих результатів господарювання;
- підвищення оперативності підготовки і достовірності економічної інформації.

Такий підхід до вибору напрямів реорганізації системи економічної служби обумовлений об'єктивною необхідністю вдосконалення економічної політики підприємства в мінливих умовах господарювання.

Реалізація цих заходів дасть змогу забезпечити якісно новий рівень управління витратами, формування цін на виготовлену продукцію, що позитивно вплине на підвищення конкурентних можливостей підприємства.

Необхідно визначити найбільш раціональний спосіб побудови зворотного зв'язку в організаційно-економічному механізмі управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства для його ефективного функціонування і розвитку. З цією ме-

тою розроблений алгоритм управління конкурентоспроможністю підприємства. На думку Сухой І.В., алгоритм управління конкурентоспроможністю підприємства базується на основі процесного підходу. Цей механізм мав декілька модифікацій, але в результаті апробації в конкретній організації зазнав деяких змін (рис. 1) (Sukha, 2007).

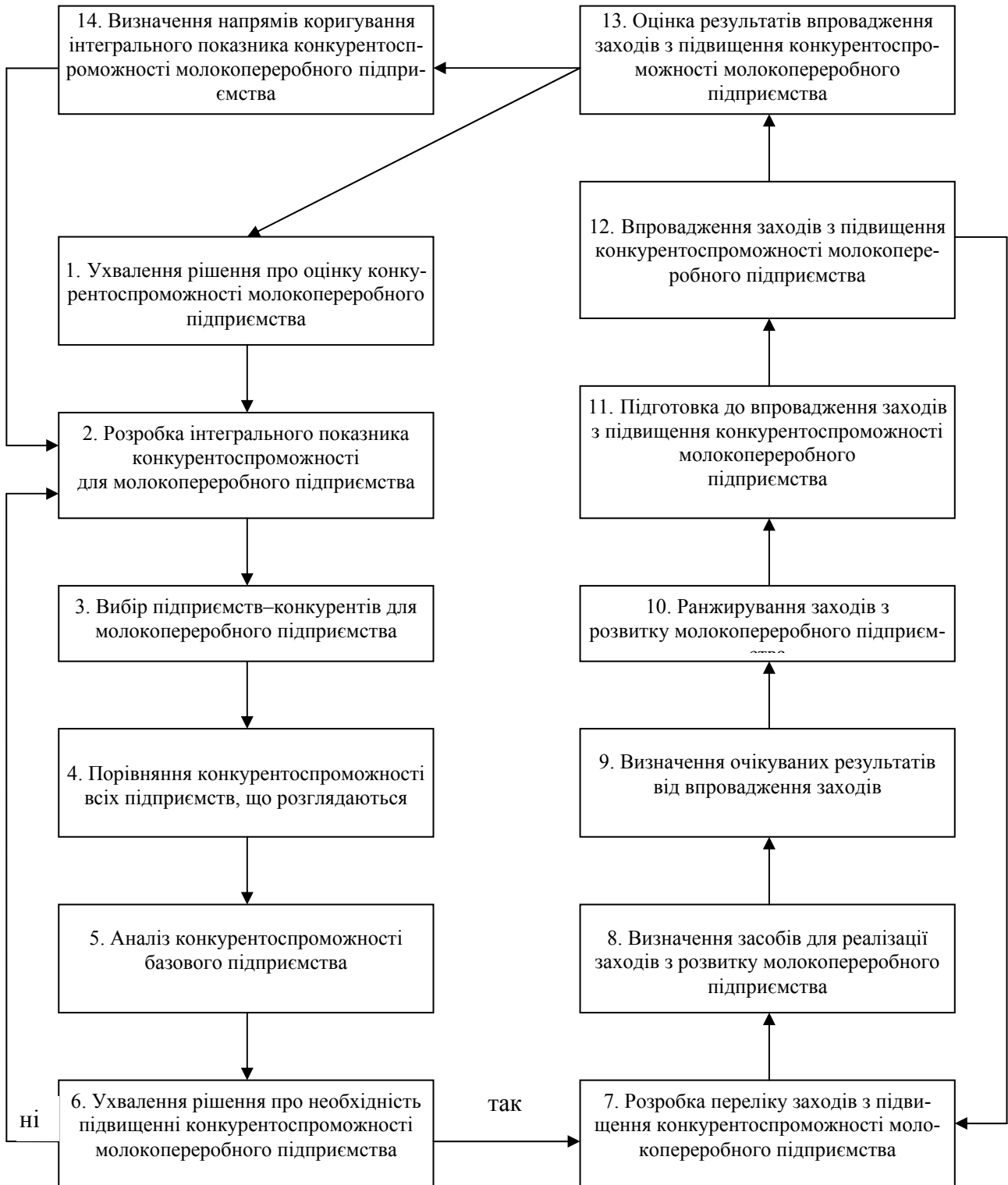

Рис. 1. Алгоритм управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства

Цей процес може бути довгим, а іноді і дуже хвобливим для підприємства. Більшість етапів алгоритму управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства заснована на концепції ухвалення рішень як найважливішого виду управлінської діяльності.

У зв'язку з виявленням факторів зниження ефективності впроваджених заходів по підвищенню якості і виробництва молока та молочної продукції і недостатнього підвищення рівня задоволеності персоналу, у зв'язку із зробленими змінами або з інших причин, необхідно внести відповідні зміни і доповнення в існуючу програму в перспективні плани, а також в методичні матеріали, використовувані в молокопереробному підприємстві.

Висновки

Проблема конкурентоспроможності має в сучасному світі універсальний характер. Від того, наскільки успішно вона вирішується, залежить рівень економічного та соціального життя в будь-якій країні. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємства базується на технічних, економічних, соціальних, психологічних, правових, комерційних, організаційних аспектах. Можна зробити висновок, що організаційно-економічний механізм забезпечення управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств становить сукупність систем, які відображають комплекс дій із підвищення конкурентних можливостей підприємства.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому передбачається розробити інтегральний показник конкурентоспроможності молокопереробного підприємства. Цей показник повинен включати різні параметри діяльності молокопереробного підприємства, які найбільше визначають діяльність підприємства в цілому.

Бібліографічні посилання

- Bezkorovaina, L.V. (2005). Teoretychni osnovy orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoi diialnosti tovarovyrobnyka. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*. 201, 624–631 (in Ukrainian).
- Vovk, I. (2011). *Klasyfikatsiia resursiv pidpriemstva. Suchasni pidkhody. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*. 1(4) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym

- dostupu do resursu: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vipp.sp.pdf>. (in Ukrainian).
- Rusyn-Hrynyk, R.R. (2010). *Sutnist ta struktura orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva*. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 20(5), 240–245 (in Ukrainian).
- Kozachenko, H.V. (2003). *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm yak instrument upravlinnia pidpriemstvom*. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*. 11, 107–111 (in Ukrainian).
- Melnyk, L., Hrod, A. (2012). *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm upravlinnia zabezpechenniam konkurentospromozhnosti pidpriemstva meblevoho vyrobnytstva*. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*. 2(7), 200–208 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12mlmpmv.pdf>. (in Ukrainian).
- Sukha, I.V. (2007). *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu molokopererobnykh pidpriemstv*. *Visnyk NUKhT*. 21, 118–121 [Elektronnyi resurs]– Rezhym dostupu do resursu: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13006/1/Art%20%202007.pdf> (in Ukrainian).
- Palamarchuk, O.M. (2011). *Sutnist ta formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva*. *Ekonomichni visnyk universytetu*. 17/2 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Palamarchuk.pdf. (in Ukrainian).
- Masliaieva, O.O. (2011). *Ekonomichna sutnist katehorii «konkurentospromozhnist»: definitsiia ta systematyzatsiia*. *Efektyvna ekonomika*. 10 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=737> (in Ukrainian).
- Savina, S.S. (2012). *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm upravlinnia pidpriemstvom molochnoi promyslovosti*. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Serii: Ekonomichni nauky*. 3(69), 162–167 [Elektronnyi resurs]– Rezhym dostupu do resursu: <http://econjournal.vsau.org/files/pdf/770.pdf> (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 10.10.2016